

DADES RELACIONADES AMB QUATRE RETAULES DESTINATS A ESGLÉSIES DE LA VALL D'HOSTOLES

Josep Murlà i Giralt

A poc a poc es van coneixent dades relacionades amb obres d'art que, en temps més o menys reculats, omplien les esglésies de la comarca olotina. És conegut, per esmentar només uns casos, el treball fet per Pere Mates a l'església de Sant Salvador de Bianya i el de Joan de Namur per a l'església de Sant Esteve d'Olot. Es tracta de retaules que van pintar, respectivament, en 1569 i 1632, destinats a capelles laterals de les mencionades esglésies⁽¹⁾. En els darrers anys, l'aportació al coneixement d'aquestes obres, d'èpoques i estils diferents, ha estat ben important i ha ajudat a cobrir llacunes històriques amb relació a l'activitat i l'interès artístic que es donaren a la comarca amb el pas dels anys, cosa que va estretament lligada als moviments religiosos, i àdhuc gremials, de cada moment⁽²⁾.

Com a resultat d'un treball de revisió de contingut en diversos manuals de la notaria de Sant Feliu de Pallerols, és possible ara donar a conèixer noves dades sobre quatre retaules que, entre 1583 i 1670, es bastiren o pintaren, i que pertanyeren a la capella del Roser de la vila de Sant Feliu de Pallerols, a l'església parroquial de Sant Iscle de Colltort, a la capella de la Mare de Déu de la Salut de Sant Feliu de Pallerols, i a l'església parroquial de Santa Maria de les Encies.

EL RETAULE DE LA CAPELLA DEL ROSER, DE SANT FELIU DE PALLEROLS

En el mes d'octubre de 1583, el rector de la parròquia de Sant Feliu de Pallerols, Mn. Galceran Masdeu, i els obrers de la capella de la Mare de Déu del Roser, el mercader Rafael Masdeu i el pagès Llorenç Rebugent, van estipular contracte amb Joan Bosch, fuster domiciliat a

Olot, pel que fa a la realització de l'enfustament del retaule destinat a la capella esmentada "co(n)struyda en lo prat o plassa verde" de la vila. El dibuix o projecte d'aquest retaule l'havia fet el mateix Joan Bosch, i es va establir que havia de quedar llest en el termini d'un any. El preu fou de vuitanta lliures, a satisfer en tres pagues: vint lliures en el moment de la signatura del contracte, trenta lliures quan estigués llesta la meitat de la feina, i les trenta lliures restants quan el retaule es donés per acabat i conforme. El rector i els obrers es comprometeren a donar menjar i beure al mestre Joan Bosch durant el temps en què fes l'assentament del retaule, el qual havia de ser "tan alt com se po(d)ra fer dins la volta"⁽³⁾.

Haviem donat anteriorment per segur que la capella del Roser de Sant Feliu de Pallerols havia estat bastida a partir de 1582, però dades obtingudes més recentment, en consultar l'arxiu notarial santfeliuenc, entraven en contradicció amb la informació⁽⁴⁾ que ens havia estat facilitada, de manera que, sense moure'ns del segle XVI, cal rectificar la data de construcció de la susdita capella. A través de testaments de l'època ha estat possible de constatar que la capella del Roser s'havia començat a fer alguns anys abans, cosa que ha quedat confirmada per mitjà d'altra documentació.

A començament de maig de 1565, Joan Noguera, resident a Sant Feliu de Pallerols, però d'origen francès, de Causape, diòcesi d'Aux, per raó de testament fa una deixa "en augment de la capella de la Verge Maria del Roser quis edifica en lo prat de la vila de Sant Feliu de Payarols un doblo com per pesas de seyals (sic) tins promesas ja abans, lo qual doblo servesca per la obra de dita capella". Semblaria, per tant, que és en aquell moment quan s'estava aixecant l'edifici. Rafaela Serra, quatre anys més tard, o sigui en 1569, en testament efectuat davant el notari Joan Ombert (o Hombert), diu que "leix a la capella del Roser instituïda al cap del prat, o plassa demont de la present vila, un llansol y unes (e)stovalles qui (e)stan triades per dit effecta".

Per altra banda, en el testament de Joan Rovira, pagès i senyor útil i propietari del mas Rovira, de Sant Feliu de Pallerols, fet el dia 8 de juliol de 1589, hi consta la deixa "a la obra de la capella de la Verge Maria del Roser construïda en lo cap del prat de Sant Feliu, tres sous", i en un altre

testament, de data 26 de febrer de 1582, fet per Baldri Aiguabella, entre les deixes figura aquesta: "a las capellas del Roser y Sant Sebastia sengles 6 sous"⁽⁵⁾.

En repassar l'acta de la visita pastoral de 1582, del bisbe Benet de Tocco, s'ha observat que sí que proporciona informació sobre la capella del Roser, la qual cosa fa que s'hagi de corregir tot el que s'havia dit amb relació a aquest punt de partida, i es reuli enrere, fins a uns anys abans. El testament de Joan Noguer, de 1565, parla que s'està edificant la capella del Roser, i en la visita pastoral practicada pel bisbe Pere Carles el dissabte 10 de setembre de 1569, s'assenyala que la capella "sub invocatione beate Marie de Rosario" s'està fabricant per devoció, i es concedeix als qui ajudin a bastir-la i resin l'oració dominical (el *parenostre*) quaranta dies d'indulgència. En 1573, el darrer dia de setembre, es féu una altra visita pastoral; la capella no és del tot acabada i, per tant, s'exhorta a continuar les obres. Es diu, però, que a l'altar hi ha instituït un benefici per part de Pere Sorniol, àlies Alou, que obté Bernat Doys (sic), prevere, en aquell moment absent. I en la visita de 1582, practicada el dia 18 de setembre, es concreta que després de visitar l'església parroquial es va anar fins a la "capellam beate Marie de rosario prope dicta villam in locum dictum lo prat sita de novo fabricatam"; l'altar era decent, amb "mappis, polvo coopertario, et eus necessaryus ornatum". L'obtentor del benefici residia a Sant Feliu de Pallerols, i als obrers se'ls manà que, en el termini de tres mesos, proveïssin la capella d'una indumentària sacerdotal completa, sota pena d'interdit. La capella de Sant Sebastià va ser visitada per relació⁽⁶⁾.

Del fuster Joan Bosch tenim constància, fins al moment, que va intervenir en la realització d'altres cinc retaules⁽⁷⁾: el de l'església de Vilademires, l'any 1569; el de la capella de Sant Miquel del Mont, en 1572; el de la capella de Sant Eloi, de l'església parroquial de Sant Esteve d'Olot, en 1575; el retaule i la imatge de sant Pere, titular de la parròquia de les Preses, en 1580, i el retaule major de l'església de Sant Cristòfor les Fonts, en 1587. Si bé en els contractes sol constar que Joan Bosch és fuster de la vila d'Olot, en el signat a començament de novembre de 1569 hi consta que era oriünd del regne de França, de la parròquia de Mie, diòcesi de Càors.

El retaule fet per Joan Bosch va ser pintat, a partir del mes d'octubre

de 1587, per Joan Sanches Galindo, que en aquell moment, segons es diu, residia a la ciutat de Barcelona. Hi havia de pintar escenes relacionades amb els misteris que es contemplen en el r  s del rosari, si bé aix   no s'assenyala de manera precisa i en el document del contracte es diu, solament, que Sanches Galindo havia de fer el seu treball conforme "(e)sta descrit en un paper que adep  rt donara firmat de sa ma (e)staran (e)scrites les histories en quisqun taule de dit retaule". Si que es parla, més endavant, d'alguns detalls ornamentals d'aquest retaule, com és el cas d'uns "rosos de or y la patxina daurada" i "unes fruytes penjants de or plata y colo(r)s les figures del bancal y de deu lo pare y engelets o serafins".

El pintor sign   el contracte d'encàrrec el 25 d'octubre de 1587. La part contractant principal era formada pel rector de l'església de Sant Feliu de Pallerols, Mn. Abdó Semien (sic) Masdeu, el pare Antoni Cud  na i el pagès Bartomeu Fàbrega, obrers majors de la mencionada església, i Llorenç Espígol, menor d'edat, i Llorenç Rebugent, pagès, que eren obrers, aquell any, de la capella del Roser. Es va fixar termini per a l'acabament del pintat: un any, a partir de la data d'inici del treball. El rector i els obrers acceptaren de fer-se càrrec de pagar el fuster que havia de desmuntar i tornar a col  locar de nou el retaule, un cop l'hagués pintat Sanches Galindo. També es van comprometre a facilitar al pintor una estanca o local adient per tal que pogués fer el treball. El preu fixat fou de 190 lliures, que s'havien de pagar en quatre terminis: cinquanta lliures en iniciar-se la feina, cinquanta lliures més quan el treball estigués a mig fer, altres cinquanta lliures en el moment de deixar acabada la feina, i les quaranta lliures restants dins els sis mesos següents de finalitzada l'obra de pintat⁽⁸⁾.

Tenim coneixement de dues pagues que tenen relació amb aquest retaule, corresponents ambdues a l'any 1589. La primera   s del 6 de juny, i Joan Sanches Galindo, en aquell moment amb residència a Sant Feliu de Pallerols, reconeix que Llorenç Llàtzer Spigol, pare, i Llorenç Rebugent, obrers i administradors de l'obra de la capella del Roser de Sant Feliu de Pallerols, li han pagat, amb diners de la bacina i en presència del notari Joan Vilar d'Ombert i dels testimonis (Baudili Prat, mercader, i Galceran Masdeu, pare), 30 lliures de moneda barcelonessa. L'import   s complement de les 166 lliures pagades en ocasions

anteriors, compreses en albarans i èpoques, que són en porrata de les 190 lliures pactades pel preu del retaule. Si hom suma els imports observarà que entre el que s'havia pagat i el que se satisfà ara, en 1589, el total supera les esmentades 190 lliures; això, possiblement, es deu a despeses afegides, com poden ser els interessos derivats del retard en el pagament. Però és difícil de precisar quina fou l'autèntica causa de l'increment, si aquesta no s'esmenta en fer l'època.

L'altra paga es va fer el 17 de desembre de 1589, i es diu que les 24 lliures que es pagaren a Sanches Galindo, com a complement de les 190 lliures estipulades per pintar el retaule del Roser, corresponen a "salario et mercede", o sigui, a salari i als interessos o renda. El notari i testimonis cridats per a donar fe del pagament foren els mateixos que intervingueren, el mes de juny anterior, en l'època precedent.

Sanches Galindo va fer posteriorment altres treballs a Olot i comarca: en 1589 fou contractat per tal de pintar el retaule de Sant Cosme i Sant Damià, a l'església del monestir del Carme, d'Olot; en 1592 se li confià el pintat del retaule del Roser de l'església parroquial de Santa Maria de Batet; en 1593, el retaule de Santa Magdalena, amb una imatge de la santa, de l'església de Sant Esteve de Llénena, i en 1611 va signar contracte pel treball de pintar el retaule del Roser de l'església parroquial de Santa Pau⁽⁹⁾, fet pel fuster Joan Pujades en 1602.

EL RETAULE DE SANT JAUME I SANT ISIDRE, DE L'ESGLÉSIA DE SANT ISCLE DE COLLTORT

Aquest fuster, Joan Pujades, junt amb el seu fill Josep, fou el constructor del retaule de la capella de Sant Jaume i Sant Isidre, de l'església de Sant Iscle de Colltort, que es començà a bastir en 1628. En aquesta capella ja hi havia anteriorment un retaule, el qual es va cremar, a causa d'una desgràcia, en temps del rectorat de Mn. Pere Moner. El bisbe de Girona, Francesc de Senjust, donà llicència, en 1625, per fer un nou retaule a la capella de Sant Jaume. Però el rector va morir aquell mateix any i calgué proveir la vacant, a la qual optaren nou candidats. S'atorgà finalment, superat l'examen, al doctor en

teologia Mn. Miquel Fuster, que era oriünd de Torroella de Montgrí.

És en el document o acta de la visita pastoral que practicà, en 1628, el bisbe García Gil de Manrique, on es parla de l'altar de Sant Jaume, molt petit, i del retaule antic, que havia estat pastura de les flames. El rector difunt, per tal de refer-lo, havia fet un llegat de 10 lliures. El bisbe, en l'esmentada visita, autoritzà la demolició de l'altar i la construcció del nou retaule "de Sant Yago i Sant Isidre", i animà els feligresos a posar mà a l'obra⁽¹⁰⁾.

El 19 de novembre de 1628, el Dr. Manuel Fuster, prev., i els obrers de Sant Iscle de Colltort, Jacint Campassol i Miquel Puigvert, van contractar amb el fuster Joan Pujades, de la parròquia de Riudellots de la Selva, la construcció del nou retaule, de catorze o quinze pams d'alçària per deu pams d'ample, dedicat a sant Jaume i sant Isidre. Havia d'estar acabat l'any següent, abans de la festa de sant Isidre, conforme al dibuix que havia estat mostrat al capellà i als obrers. Pujades havia de fer, també, dues imatges "de bulto", o sigui, de talla, dels titulars del retaule. El preu del treball s'establí en 20 lliures de moneda barcelonesa, entenent-se que això volia dir que el retaule quedava acabat i posat en el seu lloc. En cas de fer alguna despesa complementària se n'havia de donar compte, per part dels fusters, als obrers i el rector, deixant clar, no obstant, que el cost no podia superar un dobló⁽¹¹⁾.

Joan Pujades, a part del de Santa Pau, ja esmentat, i del de Sant Iscle de Colltort, al qual ens acabem de referir, també féu, en 1606, el retaule major de l'església de Santa Maria de Riudaura, que uns anys més tard, després del manament fet pel bisbe Francisco Arévalo de Suazo durant la visita pastoral practicada en 1610, va ser pintat pel gironí Rafael Andreu⁽¹²⁾.

EL RETAULE DE LA CAPELLA DE LA MARE DE DÉU DE LA SALUT, DE SANT FELIU DE PALLEROLS

Anys més tard, el 19 de març de 1669, es va contractar la realització del retaule de la capella de la Mare de Déu de la Salut, de Sant Feliu de Pallerols. D'una part va actuar Maria Planella i Hombert, com a

procuradora del noble Pere Planella i de Cruïlles, el seu espòs, i per l'altra el mestre Jeroni Mons, escultor d'Olot⁽¹³⁾. Havia de quedar llest abans del 15 de setembre següent, i el preu establert fou de 25 lliures de moneda de plata. El retaule s'havia de fer de tell o d'arbre blanc bo; havia de tenir "quatre columnas a(m)b sas cornisas y padestrals conforme lo art requerix y sobre la pastera de nostra S(enyo)ra dos angels a(m)b una corona"⁽¹⁴⁾.

La devoció a la Mare de Déu de la Salut va ser iniciada, a la Vall d'Hostoles, a mig segle XVII per Joan Carbonés, propietari del mas Carbonés, de la parròquia de Sant Pere Sacosta, sufragània de la de les Planes d'Hostoles. La devoció havia començat a arrelar fortament i en el lloc escollit per al culte, just a tocar els anomenats Rocs de Claparol, hi havia estat bastida una capella de devoció⁽¹⁵⁾. L'any 1658, en la visita pastoral del bisbe de Girona, efectuada el 8 d'octubre per relació del rector de Sant Feliu de Pallerols, es fa constar en l'acta l'existència de la "capellam Beata Marie de la Salut constructam in termino dictae Villa Sti. Felicis de Pallarols". La capella tenia un altar no consagrat, amb ara, decent i ben ornat, i es disposava de dos pàlits, o sigui, d'antependis o frontals d'altar, un de tafetà morat i l'altre de guadamassil, a més de diversos ornaments i objectes per al culte, com un calze de plata, dues casulles, dos missals, etc.⁽¹⁶⁾.

L'abans esmentada Maria Planella i Hombert (o d'Ombert, com també consta en alguns documents), en el seu testament, atorgat el 26 de juny de 1700 davant el notari Ignasi Teixidó, de Barcelona, fundà un benefici a la capella de la Salut, l'obtentor del qual havia de comptar amb autorització per a confessar els devots que visitessin la Verge i havia de tenir, també, habitació a la capella, a fi i efecte que pogués conjurar les tempestes, entre altres obligacions⁽¹⁷⁾.

DAURAT DEL RETAULE DELS SANTS JOAN EVANGELISTA I JOAN BAPTISTA, DE SANTA MARIA DE LES ENCIES

En el mes d'agost de l'any 1670, el rector i els feligresos de la parròquia de Santa Maria de les Encies van estipular contracte amb el

daurador Segimon Bartrana, de Girona, per tal que estofés i daurés el retaule dels sants Joan Evangelista i Joan Baptista, que havia estat ja construït per a la mencionada església parroquial. El dia 24 d'agost, doncs, el rector Mn. Francesc Vinyolas i una vintena de pagesos i particulars de la zona, es reuniren en el recinte del cementiri de l'església amb Segimon Bartrana i es pactà l'obra que havia de fer el daurador, el cost, la data d'acabament del treball, etc. El gironí acceptà de tenir acabada la feina abans de la festa de Pasqua Florida de l'any 1671, mentre que l'altra part contractant s'avingué a desmuntar el retaule i fer-lo portar a Sant Feliu de Pallerols "a fi dit bartran puga mes commodament pintar dorar y (e)stufar aquell". Les despeses de dur-lo i tornar-lo corrien a càrrec del rector i els parroquians de les Encies.

El cost de la feina de Bartrana es fixà en 250 lliures de moneda barcelonesa, i s'establiren uns terminis de pagament que feien que per la Mare de Déu d'Agost següent, o sigui, en 1671, es deixés del tot liquidat el deute "sens dilacio ni (e)scusa alguna". El document el va fer el notari santfeliuenc Francesc Bohigues, i com a testimonis actuaren Josep Casas júnior, fuster, i Feliu Vidal, escultor, ambdós de Sant Feliu de Pallerols⁽¹⁸⁾.

Aquell mateix 24 d'agost de 1670, després de la firma del contracte i d'acord amb el que en ell s'establí, Segimon Bartrana "pintor sinc, pintor o dorador ciutatis Gerunda" va reconèixer Francesc Vinyolas com a rector de la parròquia de Santa Maria de les Encies i signà la primera època, per import de 83 lliures, 7 sous i 8 diners de moneda barcelonesa, "per causa de la promesa que jo dit Bartrana los tinch feta de dorar pintar y (e)stufar lo retaula dels sancts Joan evengelista y precursor Baptista construït en la Iglesia de dita parr(oqui)a de les enties".

BIBLIOGRAFIA I FONTS CONSULTADES

- 1.- JOSEP MURLÀ, **Un retaule de Pere Mates per a Sant Salvador de Bianya i un altre de Joan de Namur per a l'església de Sant Esteve d'Olot**. Annals 1982-1983 del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca.

- 2.- Entre altres, cal esmentar el llibre **L'art religiós a la comarca de la**
230

Garrotxa, de Carme Sala i Giralt, publicat el 1987, i els treballs **El retaule major de l'església de Sant Cristòfor les Fonts, de l'any 1587**, de JOSEP MURLÀ (revista *Alimara*, núm. 21; Olot, octubre de 1987); **El retaule de Sant Josep de la parroquial d'Olot**, de JOSEP M. DE SOLÀ-MORALES (a *Annals* 1978, del PEHOC); **El retaule de Sant Ponç d'Aulina**, de RAMON LLONGARRIU, i **Els retaules de Bàscara i Camprodon, de Jaume Diví, i altres treballs seus a Olot**, de MIQUEL PUIG (*Annals* 1989).

3.- Llibre de protocols núm. 187, del notari Joan Vilar (a Ombert, de Sant Feliu de Pallerols. Arxiu Històric Comarcal d'Olot (AHCO). Veure l'apèndix documental núm. I.

4.- JOSEP MURLÀ, **Gegants i altres entremesos de la Garrotxa** (capítol sobre la Mulassa, Gegants i Cavallets de Sant Feliu de Pallerols). PEHOC. Olot, 1984.

Veure també l'article "Una festa del Roser molt moguda (any 1701) a Sant Feliu de Pallerols", de JOSEP MURLÀ, publicat a **La Comarca d'Olot**, núm. 661, del 4 de juny de 1992.

5.- Llibre de protocols núm. 159, del notari Joan Vilar; id. núm. 125 del notari Joan Hombert; id. núms. 184 i 186, del notari Joan Vilar, de Sant Feliu de Pallerols.

6.- Arxiu Diocesà de Girona. Llibres de visites pastorals núms. 60, f. 11; 62, f. 16-18, i 67, f. 48-51.

7.- CARME SALA, obra citada. Veure també l'article de JOSEP MURLÀ, sobre el retaule de Sant Cristòfor les Fonts, ja esmentat.

8.- Llibre de protocols núm. 191, del notari Joan Vilar (a Ombert, de Sant Feliu de Pallerols. AHCO. Veure l'apèndix documental núm. II.

9.- CARME SALA, obra citada.

10.- JOSEP CALZADA i OLIVERAS, prev. **Sant Iscle de Colf tort. La parròquia i el castell**. PEHOC. Olot, 1983.

11.- Llibre de protocols núm. 132, del notari Joan Ombert, de Sant Feliu de Pallerols. AHCO. Veure l'apèndix documental III.

12.- CARME SALA, obra citada.

13.- Tenim notícies de l'escultor Jeroni Mons, obtingudes a través d'un Llibre de Baptismes de la parròquia de Sant Esteve d'Olot. El 14 d'agost de 1634 va ser batejada Marianna Escolàstica Clara, filla de "Hyeronim Mon, fuster y de Isabel muller sua". El 10 de febrer de 1637 es batejà Lucrècia Escolàstica Gertrudis, filla de Jeroni Mons "scultor" i d'Isabel, i el 19 d'octubre de 1640 fou batejat Gabriel Joan Jeroni "filius legitimus et naturalis eus conjugibus Hieronymus Mons sculptore et Isabella". Llibre de Baptismes de 1626 a 1646. Arxiu Parroquial de Sant Esteve d'Olot.

14.- Llibre de protocols núm. 246 de la notaria de Sant Feliu de Pallerols, que duu aquest encapçalament o títol: "Borredor del tem(p)s de Hyasinto Vilanova notari des de 8 febrer 1559 fins als 14 maig 1670. Noto que en molts llocs de est Protocol los actes estan enterpolats y entreslladats, y axis sin cercas ningun mirau tot de proposit y si hÿ es lo trobaras, y ha alguns actes allergats per differentes notaris. Hyasinto Vilanova notari des de 8 febrer 1669 fins a 14 de

maig 1670". Veure l'apèndix núm. IV.

15.- ISIDRE MATABOSCH, prev., **Ressenya històrica de la fundació y augment del santuari de la Mare de Déu de la Font de la Salut, situat en lo terme de Sant Feliu de Payarols**. Olot, 1901.

16.- Llibre de visites pastorals núm. 100, f. 155. Arxiu Diocesà de Girona.

17.- ISIDRE MATABOSCH, prev., obra citada.

18.- Llibre de protocols núm. 226, del notari Francesc Bohigues, de Sant Feliu de Pallerols. AHCO. Veure l'apèndix documental núm. V.

APÈNDIX DOCUMENTAL NÚM. I

CONSTRUCCIÓ DEL RETAULE DE LA CAPELLA DE LA MARE DE DÉU DEL ROSER, DE SANT FELIU DE PALLEROLS

22 d'octubre 1583

El nom de n(ost)re S(e)ñor deu sia amen.

Per y entre nosaltres Galceran Masdeu prevere rector de la Yglesia de S(an)t feliu de payarols raphael Masdeu merc(ader) de la vila de dit St. feliu y Llorens rebugent pages de la par(roqui)a de sant feliu lany p(rese)nt obre(r)s de la capella de la verge Maria del roser co(n)struyda en lo prat o plassa verde dit Sant feliu de una part y mestre Joan Bosch fuster de la vila de Olot de altre part de y sobre lo fer del enfustament del retaula faedor en la dita capella conforme a la trassa que vos dit mestre Joan a nosaltres dit rector y obre(r)s donada son (e)stats entre nosaltres fets los pactes y avinentesa següents, ço es que nosaltres dits obre(r)s vos coferim lo carrec de fer dit enfustament y jo dit Joan Bosch promet fer dit enfustament conforme a dita trassa la qual joru (sic) retynir forascusa (sic) de ma del notari devall (e)scrit dins un any primer vinent be y degudament conforme a dita trassa y asso per preu de LXXX ll(iures) pagadores en tres pagues, la primera vint lliures de present, XXX ll(iures) quant sia feta la mytat de la feyna, y lo compliment ço es altres XXX ll(iures) en esser acabada dita feyna; empero es pactat que vosaltres dits obre(r)s tyngau a posar a vostres despeses dit enfustament quan sie fet y fer la despesa de menjar y beure en lo temps

que jo assentare dit retaule, la qual retaula te de esser tan alt com se
pota po(d)ra fer dins la volta promito in veritate jurus.

Testes Joannes Qedirat magister doniorum (sic) dicte ville Sti. F. P. et
Geraldus Bri predrinyalerius ville oloti (segueixen dues paraules
il·legibles) excep dicti Rebugent.

APÈNDIX DOCUMENTAL NÚM. II

CONTRACTE AMB EL PINTOR JOAN SANCHES GALINDO, PER
TAL QUE PINTI EL RETAULE DE LA CAPELLA DE LA MARE DE DÉU
DEL ROSER, DE SANT FELIU DE PALLEROLS.

25 d'octubre de 1587

En nom de nostre senyor deu Jhesuchrist sie y de la humil Verge Maria
mare sua amen.

De y sobre lo pintar del retaule de la capella de la verge Maria del roser
construida en lo prat o plassa verda de la vila de S(an)t feliu de payarols
per e i entre lo Re(ver)nt mo(ssèn) Abdon semien (sic) Masdeu
prevere rector de la iglesia de dit S(an)t feliu de payarols y los
honor(able)s Anthoni Cudina parayre de dita vila y barthomeu fabrega
pages de la parro(qui)a de dit S(an)t feliu obre(r)s de maiors de dita
iglesia y llorens Spigol menor de dies de dita vila y llorens rebugent
pages de la parro(qui)a de dit S(an)t feliu obre(r)s lo any p(re)se)nt de
la dita capella de una p(ar)t y lo honor(able) mo(ssèn) Joan Sanches
Galindo pintor resident en la ciutat de bar(celon)a de altra p(ar)t a(m)b
interventio y tracte de diverses p(er)sones axi de la mate(i)xa parro(qui)a
com fora della devots de la verge Maria del roser son (e)stats fets y
firmats los capitols y pactes següents.

Primerament lo dit s(eny)or gallindo p(er) lo preu debaix (e)scrit conve
y p(ro)met als dit s(eny)or rector y obre(r)s y als demes de la dita
parro(qui)a encara que absents pintar lo dit retaule en la manera
següent, ço es los taulons axí com (e)sta descrit en un paper que

adepart donara firmat de sa ma (e)staran (e)scrites les histories en quisqun taule de dit retaule aquells pintara al oli de colors fines los capitells columpnas frisos cornises y alquitraues tallas pastera y rosons y tota la demes obra mes avant de dits taulons ques mostra en la cara de dit retaule daura y pintara de or y color fines alli hont sera mester conforme se (e)scaura en son lloch y alli hont sera mester carmesi argentara p(er)que dit carmesi trague millor color la pestera empero sera blana a(m)b uns rosons de or y la patxina daurada y les dos polseres de dit retaule pintara unes fruytes penjants de or plata y colo(r)s les figures del bancal y de deu lo pare y engelets o serafins y encarnara al oli y (e)sgrefiat de or y colo(r)s les dos mensulas sobre les quals se assenta dit retaule daurara les fulles y filets y lo restant jaspeara de un jaspe brunyit y tot lo dit retaule pintara y acabara tota la obra del die que haura comensat dins un any immediatament seguent y los dits s(enyo)rs rector y obre(r)s en noms p(ro)pris y dels demes parrochians de la dita parro(qui)a convenen y prometen al dit s(enyo)r galindo o aqui ell voldra cent y noranta lliures en les pagues y modos següents ço es cinquanta lliures en lo principi de la obra en esser baix lo retaule y altres cinquante en (e)star la pintura mig feta les altres cinquante en esser acabada la obra les restants quaranta lliures apres de esser acabada la obra de la pintura de dit retaule dins sis mesos immediatament següents.

Item es pactat que los dits s(enyo)r rector y obre(r)s convenen y prometen al dit s(enyo)r galindo pagar lo fuster qui desbastira y tornara bastir lo dit retaule y lo dit s(enyo)r galindo assistira en lo assento de dit retaule.

Item convenen y p(ro)meten lo dit s(enyo)r rector y obre(r)s al dit s(enyo)r galindo que li donaran una instantia bastant y idonea p(er) appintar dit retaule.

E axi les dites parts convenen y prometen la una al altre entracambiadament y ante notari devall (e)scrit tenir y servir y complir lo demont dit segons a que son de les dites parts que o i tocara respectivament obligantnelas.

(segueix la forma protocol·lària establerta, amb jurament per Déu i els seus quatre evangelis, i amb la signatura del notari al final).

APÈNDIX DOCUMENTAL NÚM. III

CONSTRUCCIÓ DEL RETAULE DE SANT JAUME I DE SANT ISIDRE,
DE L'ESGLÉSIA PAROQUIAL DE SANT ISCLE DE COLLTORT,
CONFIAT AL FUSTER JOAN PUJADES I AL SEU FILL JOSEP, DE
RIUDELLOTS DE LA SELVA.

Die 19 nov(embre) 1628. In villa S(anc)ti felicis de pay(arol)s

Concordia entre lo s(eny)or doctor Miq(ue)l fuster rector de s(an)ts Iscle y Victoria de Colltort y Jacintho Campassol y Miq(ue)l Puigvert obrers de S(an)t Iscle de colltort de una part y Joan Puyades de riudellots de la selva y Josep son fill de la part altre de y sobre lo construyr y fer un retaule sots invocatio de s(an)t Jaume y s(an)t Isidro en la Isglesya de s(an)t Iscle de Colltort en la capella hont (a)vuy esta un retaulet de s(an)t Jaume en dita Isglesya de s(an)t Iscle de Colltort en la forma seguent. Primerament es pactat que los dits pare y fill Puyadas convenen y prometen de assi a quinze de maig proxim vinent festa de s(an)t Isidro de haver fet y acabat y assentat en dita Isglesya y lloch destinat lo retaule sots invocatio de s(an)t Jaume y s(an)t Isidro en la forma y trassa que esta trassat y dibuxat en lo paper que resta en poder de dits s(eny)or doctor y obrers y promet fer dos figuras de bulto, una de s(an)t Jaume y altre de s(an)t Isidro de la alsada que segons la trassa sera necessari y lo retaule de alsada de catorze fins en quinze palms y deu de ampla conforme la trassa a(m)b tot lo compliment que es necessari conforme lo art y archyitectura requer y demana y dits puyadas tenen de estraure tot lo necessari per fer y fabricar y assentar lo dit retaule. Item dits s(eny)ors doctor y obrers de bens de dita obra prometen de donar y pagar a dits puyadas per dit effecte vint lliures barc(elonese)s en continent que lo dit retaule sie fet y acabat y assentat.

Item sempre que dits puyadas faran alguna cosa que sie mes avant (sic) de la trassa en dit retaule donant recado a dits s(eny)ors doctor y obrers los hayen de donar a dits puyadas lo que entre ells se concertaran pus no hage de excedir sa cost de un doblo lo que affegian y asso vist y mirat per dit s(eny)or doctor.

APÈNDIX DOCUMENTAL NÚM. IV

RETAULE PER A LA CAPELLA DE LA MARE DE DÉU DE LA SALUT,
DE SANT FELIU DE PALLEROLS, ENCARREGAT A L'ESCUPTOR
JERONI MONS, D'OLOT.

19 de març de 1669

En nom de nostre S(enyo)r Deu y de la gloriôsa y humil Verge Maria. De y sobre la transactio y concordia sobre las parts infrascritas per hi entre la noble Dona Maria Planella y Hombert com a procuradora del noble don Pedro Planella y de Cruillas son carisim (e)spos com de sa procura consta en mon poder als 19 mars 1669 y mestra Hyeronim (el nom és al marge) mons (e)scultor de la vila de Olot del Bisbat de Gerona se ha feta la concordia y jurada la concordia y frasache (sic) seguent. Et p(rim)o que lo dit mestre Hyeronim Mons se obliga en fer un rataula de tell bo o arbre blanch en la capella de nostra S(enyo)ra de la Salut de la present parrochia de S(an)t Feliu ço es a(m)b lo modo y forma seguent ço es desavuit (sic) palms de alsada sens las polseras dotze amplana y asso sens ditas polseras quatre columnas a(m)b sas cornisas y padestrals conforme lo art requerix y sobre la pastera de nostra S(enyo)ra dos angels a(m)b una corona lo qual promet attendre y cumplir a(m)b todas obligations llargament (al marge hi consta: lo qual sia fet de aquí al dia quinse de setembre).

Item es pactat que la dita noble dona promet donar y pagar vint y sinch lliuras de moneda de plata a raho de deu reals de plata per quiscuna lliura pagadoras en lo modo y forma seguent, ço es tres dobles lo dia ques comensara la dita obra y al mitg la mitat del que queda del dit preu y la altre mitat lo dia que sera fenida la dita obra lo qual promet cumplir sots obligatio de tots sos bens llargament.

APÈNDIX DOCUMENTAL NÚM. V

RETAULE DELS SANTS JOAN BAPTISTA I JOAN EVANGELISTA,
DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANTA MARIA DE LES ENCIES.
CONTRACTE PER A DAURAR-LO ESTABLERT AMB SEGIMON
BARTRANA, DE GIRONA.

Die 24 mensis Augusti 1670 in par(rochi)a Beate Maria de
les enties vallis et jurisdictionis de Hostoles, Gerundens Dio(cesi)s.

De y sobre la manufactura y obra de dorar y estufar lo Retaula dels
Sancts Joan Evengelista y Procursor Baptista construit en la Iglesia
parrochial de nostra Senyora de les enties vall y Jurisdicció de Hostoles
bisbat de Gerona per y entre lo Rnt. Francesch Vinyolas prevere y
Rector de dita Iglesia de les enties Miquel Angelats Rafael Arbosset
Joan Font Miquel Costa Joan Angelats Lluís Pont Hyacinto Torrent
Hyeronim Fexas Joan Rubio Isidro Solarich Anthoni Puigdemont Pere
Sitjar Miquel Brigit Sagimon Sarsanedas Hyeronim Arnau Benet Camps
Geronim Julia Joan Julia Bernat Puigdemont y Barthomeu Puigdemont
tots pagesos y particulars de dita parr(oqui)a de les enties la major part
dels homens de dita parr(oqui)a y representant ajustats y congregats
per dit effecte no com a cosa de universitat sino de comu concentiment
en lo sementiri de dita Iglesia de una part y Sagimon Bartrana dorador
de la Ciutat de Gerona de la part altre son estades fetes pactades
Inhides (sic) y Concordades les coses baix (e)scritas y següents.

Primerament es estat pactat Inhit (sic) y Concordat entre ditas parts que
lo dit Sagimon Bartrana, per lo que lo dits Reverent Francesch Vinyolas
prevere y Rector y particulars predits baix a(m)b altre capitol le donaran
y prometran donar, conve y en bona fe promet a dits Rnt. Rector y
particulars de dita parr(oqui)a de les enties p(res)nts que ell dit Sagimon
bartrana dorador predit que de avuy die p(rese)nt al die, o, festa de
pasqua de Resurreccio primer vinent dorara y pintara y (e)stufara lo dit
Retaula de Sanct Joan evengelista y Sanct Joan Baptista de la dita
Iglesia de les enties assos propis gastos posanthi tot lo or y demes
requisits necessaris a us y costum de bon dorador y segons les regles
de son offici y art lo qual Retaula los dits Rector y particulars a sos propis

gastos faran aportar en la vila de Sanct Feliu de Payarols a fi dit bartran
puga mes commodament pintar dorar y (e)stufar aquell y despres de
ser perficcionat y dorat axi be a llurs propis gastos faran aportar aquell
de dita vila de Sanct Feliu a dita parr(oqui)a de les enties.

Item es pactat inhit (sic) y concordat entre dites parts que los dits Rnt.
Francesch Vinyolas prevere y Rector predity los particulars altanomenats
en paga dels traballs que dit Sagimon bartrana posara en dorar
(e)stufar y pintar lo sobredit Retaula convenan y en bona fe prometan
donar y pagar a dit Sagimon bartrana p(rese)nt dos centes sinquanta
lliuras de moneda de Bar(celon)a donadoras y pagadoras en esta
forma, ço es lo die p(rese)nt despres de la firma del p(rese)nt acte
vuytanta tres lliures sis sous y vuyt de dita moneda altrás vuytanta tres
lliuras sis sous y vuyt a mitja obra ço es quant dit Retaula sera mig dorat
pintat y (e)stufar y las restants vuytanta tres lliuras sis sous y vuyt lo die
y festa de nostra Senyora de Agost primer vinent sens dilacio ni
(e)scusa alguna sens requesta de dies a(m)b salarys acostumats sots
pena y (e)scriptura de ters amb obligacio de llurs bens y de quiscu de
ells assoles llargament volent que la p(rese)nt promesa die dictada y
ordenada ab totes les Clausules renunciations y Cautelas necessaries
y oportunes y en semblants promesas posar acostumadas a coneguda
y juxta lo (e)stil y practica del not(ar)y devall (e)scrit.

Et ideo nos dicta partes laudantes approbantes rattificantes et confir-
mantes supradicta capitula et omnia et singula...

Testes sunt Iosephus Casas juvenis ligni faber, felicius Vidal scultor
ambo in villa Sancti Felicis de Payarollis degentes et ego Franciscus
Bohigues not(ari)us.